

Ruijansuomalaisten elämää – Historiaa ja tarinoita Jäämeren rannalta

Tarja Lappalaisen tietokirjan promootiomatka Osloon 16.3.2012

”Olen syntynyt Näätämössä Ylijoella vuonna 1921. Sielä minä olen kasvanut ylös, siinä vanhassa talossa. Suomalaisiahan on ollut Näätämössä kaiken aikaa. – – Pakkohan niiden norjalaisten oli olla tekemisissä meidän kanssa, kun talossamme oli paljon sellaista mitä heillä ei ollut.”

Näin kertoo Frans Oskar Lapa-aho (Lapahå) elämästään Pohjois-Norjassa Tarja Lappalaisen kirjoittamassa kirjassa Ruijansuomalaisten elämää. Historiaa ja tarinoita Jäämeren rannalta. Samalla tavalla kertoivat elämästään myös eräät ruijansuomalaisten jälkeläiset, jotka olivat tulleet kuuntelemaan esitystäni Tarja Lappalaisen kirjasta kuluvan vuoden maaliskuussa Oslossa. Ruijansuomalaisilla on todellakin pitkä historia, sillä heitä muutti Jäämeren rannikoille jo 1700- ja 1800-luvuilla. Esimerkiksi Lapa-ahoja asuu edelleenkin Näätämössä. Heidän museona toimivaa kotitilaansa kutsutaan suomalaisen maahanmuuton symboliksi.

Kulttuuriyhteistyössä

Ruijansuomalaisista kertova teos on ollut viime kesäisestä ilmestymisestä lähtien niin suosittu, että sitä päätettiin esitellä myös norjalaiselle yleis-

sölle. Kirjan tekijä Tarja Lappalainen ja Siirtolaisuusinstituutti saivat yhteistyökumppaneikseen Oslossa sijaitsevan Suomalais-norjalaisen kulttuuri-instituutin, jossa kirjan esittelytilaisuus järjestettiin. Kulttuuri-instituutti on perustettu vuonna 1997. Instituutti on vahvistanut maiden välistä kulttuuri-, yhteiskunta-, ja elinkeinoelämän yhteistyötä. Instituutissa järjestetään laajasti muun muassa näyttelyitä, konsertteja ja kirjailijavierailuja. Siten se oli sopiva paikka myös Siirtolaisuusinstituutin julkaiseman kirjan esittelylle.

Osa tilaisuuden vieraista kertoi menneisyydestään esitykseni jälkeen. Esiin nousseita teemoja olivat muun muassa vuosikymmeniä kestäneet yhteydet suomalaisiin ystäviin ja sukulaisiin, suomen kielen asema Norjassa, ja suomalaisten siirtolaisten tekemä sitkeä työ maatilojen raivaamiseksi Pohjois-Norjaan.

Tilaisuutta kunnioitti puheellaan ja läsnäolollaan Norjan Suomen suurlähettiläs Maimo Hendriksson. Kulttuuri-instituutin johtaja Jan Förster johdatti ensin kuulijat suomalais-norjalaisten yhteysien äärelle. Tarja Lappalaisen terveisiä välitti lyhyesti norjansuomalainen Åse Harju Smith. Omassa puheenvuorossani esittelin Tarja Lappalaisen kirjaa sekä kirjailijaa itseään että valokuvaaja Jari Ahoa ja taittaja Sisko Tampiota. Paikalla oli myös ruijansuomalaisuutta tutkinut Marjut Anttonen.

Matka menneisyyteen ja nykypäivään

Tarja Lappalaisen ruijansuomalaisten historiasta kertova teos on erityisen kaunis ja raikas tieto- sekä kuvakirja. Lappalainen innoittui tekemään ensimmäisen tutkimusmatkansa Jäämerelle luettuaan Pykeijassa asuvasta ruijansuomalaisesta naisesta vuonna 2002. Tekstistä kävi ilmi, etteivät useatkaan ruijansuomalaiset puhu enää suomea, joten kielen mukana myös menneisyyden tuntemus on vaarassa kadota yhteisön keskuudesta.

Lappalainen otti tehtäväkseen tuoda ruijansuomalaisen kulttuurin esiin tukeakseen sen uhattuna ollutta asemaa. Hän alkoi haastatella Paatsjokivarren, Näätämön, Pykeijan ja Vesisaaren asukkaita. Haastattelu- ja kirjoitustyö veivät häneltä useamman vuoden. Tarja Lappalainen onnistui tavoitteessaan: kirja kertoo monipuolisesti vähemmistökanosan kulttuurista ja elämästä Pohjois-Norjassa. Kirjan tekee erityiseksi myös ennen julkaisemattomat tekstimateriaalit, ja vain kirjaa varten otetut valokuvat.

Suurlähettilään kuulumisia

Esittelytilaisuudessa puhunut Suomen Norjan-suurlähettiläs Maimo Henriksson kertoi Norjan ja Suomen välisestä yhteistyöstä. Hän korosti pohjoisen alueen merkitystä yhteistoiminnassa. Esimer-

kiksi Suomi julkaisi arktisen strategiasuunnitelman vuonna 2010. Yhteistyötä on kehitteillä varsinkin energian, infrastruktuurin, liikenteen ja logiikan, mineraali- ja rakennusteknologian alueilla. Henriksson kertoi, että Norjan ja Suomen väliset vientiluvut kasvoivat vuonna 2011 huomattavasti.

Suurlähetystön arkipäivässä pohjoisen alueen yhteistyö on läsnä konkreettisesti. Henkilökunta on vierailut aktiivisesti sekä Norjan että Suomen pohjoisilla alueilla. Norjan ja Suomen välinen yhteistyö tulee esiin Henrikssonin mukaan myös Tarja Lappalaisen kirjassa. Kirjan ansiona on tarjota kuva maiden välisestä historiasta, jonka varaan nykypäivänkin suhteita voidaan rakentaa luonnollisella tavalla.

Suurlähettiläs Maimo Henriksson oli tyytyväinen siihen, että kirjasta julkaistiin myös norjankielinen versio. ”*On hienoa, että minulla on jatkossa mahdollisuus markkinoida tätä kirjaa eteenpäin matkoillani ympäri Pohjolaa*”, Henriksson totesi esityksensä päätteeksi.

Milla Pitkänen

Niilo ja Helen M. Alhon rahastosta myönnetyt apurahat 2012

Alhon rahaston johtosäännön 2 §:n mukaan rahaston tarkoituksena on tukea siirtolaisuuden tutkimusta, dokumentointia, julkaisu- ja näyttelytoimintaa sekä kansainvälistä yhteistyötä. Apurahahakemuksia saapui yhteensä 24 kappaletta, ja haettavien apurahojen yhteismäärä oli 23.800 €.

Hallitus päätti 29.5.2012 kokouksessaan jakaa rahastosta 5.000 euroa, seuraavasti:

- **Haataja, Anne** ”Transnationaali kansalaisuus ja sukupuoli: Etnografinen tutkimus egyptiläistaustaisista siirtolaisista Suomessa”. 1.000 €.
- **Kleemola, Olli** ”Sodan kuvat ja kuvaajat – Suomen ja Saksan toisen maailmansodan ajan virallisia sotakuvia vertailevasta näkökulmasta”. 1.000 €.
- **Martikainen, Tyne** ”Että ketään heistä ei unohdettaisi – Inkerinsuomalaisen martylologia”. 1.000 €.
- **Oikarinen-Jabai, Helena** ”Somalitaustaisten nuorten miesten valokuva- ja video näyttely: Minun Helsinki”. 1.000 €.
- **Paksuniemi, Marja-Leena** ”Lapsuuden sota-ajan muistoista tähän päivään: Pohjois-Suomen sota-ajan lapset”. 1.000 €.